

**Agencija za komunikacijska omrežja
in storitve RS
Stegne 7**

1000 Ljubljana

info.box@akos-rs.si

Dopis: 1/2016 – MD

Datum: 7. 1. 2016

Vaš znak: 38144-2/2015

Zadeva: Komentarji na Osnutek informativnega memoranduma za izvedbo javnega razpisa za dodelitev radijskih frekvenc v radiofrekvenčnih pasovih 1800 MHz in 2100 MHz z dne 10.12.2015

Zveza: Objava na spletni strani dne 11.12.2015¹

Spoštovani,

Družba Telemach Mobil d.o.o. (v nadaljevanju: Telemach Mobil) v skladu s pozivom Agencije za komunikacijska omrežja in storitve RS (v nadaljevanju: Agencija) k oddaji komentarjev na Osnutek informativnega memoranduma za izvedbo javnega razpisa za dodelitev radijskih frekvenc v radiofrekvenčnih pasovih 1800 MHz in 2100 MHz, ki so ostale nepodeljene na javni dražbi v 2014 (v nadaljevanju: Informativni memorandum) v roku posreduje mnenja in pripombe na Informativni memorandum.

Povzetek

Družba Telemach Mobil pospešeno gradi najsodobnejše mobilno omrežje v Sloveniji in želi svojim uporabnikom na maloprodajnem trgu ponuditi najboljšo uporabniško izkušnjo. Da bi lahko uspešno poslovali in konkurirali vodilnima operaterjema (družbama Telekom Slovenije d. d. in Si.mobil d. d.) ocenjujemo, da potrebujemo najmanj enkrat več frekvenc, kot jih trenutno imamo v vseh radiofrekvenčnih pasovih skupaj. Količina radijskih frekvenc v obsegu 2 x 15 MHz, ki je predmet tokratnega razpisa, našim potrebam po zagotavljanju storitev mobilne telefonije dolgoročno ne bo zadostila, zato Ministrstvo za izobraževanje znanost in šport RS (v nadaljevanju: Ministrstvo) ter

¹ <http://www.akos-rs.si/osnutek-informativnega-memoranduma-za-izvedbo-javnega-razpisa-za-dodelitev-radijskih-frekvenc-v-radiofrekvenčnih-pasovih-1800-mhz-in-2100-mhz-ter-poziv-k-podaji-komentarjev>

Agencijo podpiramo pri njenih prizadevanjih, da bi z razpisom čim večjega števila frekvenc dosegla zlasti cilje premostitve digitalnega razkoraka in prispevanje k ciljem Evropske digitalne agende 2020 (v nadaljevanju: EDA 2020), ter zagotovitev dostopa do sodobnih mobilnih komunikacij čim širšemu krogu prebivalstva. Pri tem smo presenečeni nad predlogom Agencije za dvig spektralnih kap nad omejitve iz 2014 prav za količino, ki je potrebna, da bi na razpisu za preostanek frekvenc sodelovala tudi oba vodilna operaterja, pri čemer za odpravo omejitev ni bila izvedena niti vnaprejšnja konkurenčna analiza, niti podana kakšna druga utemeljitev kljub dejstvu, da vsak izmed vodilnih konkurentov že poseduje 2 x 45 MHz skupnih frekvenc na pasovih 1800 MHz in 2100 MHz, medtem ko Telemach Mobil zaradi historičnih razlogov in finančnih omejitev v preteklosti poseduje skupaj le 2 x 15 MHz na frekvenčnih pasovih 1800 MHz in 2100 MHz.

Ob upoštevanju specifik zadnje dražbe radijskih frekvenc v aprilu 2014 (v nadaljevanju: mega dražba) in ostanka nepodeljenih frekvenc tako predlagamo, da Agencija razpiše javni razpis za vse nove frekvence, ki so primerne za mobilne tehnologije, **vendar razdeljeno na dve fazi**. V prvi fazi, ki bi morala biti izvedena čim prej, naj Agencija razpiše avkcijo za preostanek frekvenc, ki ob zadnji avkciji niso bile podeljene in so predmet tega Informativnega memoranduma, v drugi fazi ob koncu leta pa bi razpisali frekvence, ki so tehnološko še vedno v fazi razvoja, vendar imajo določeno strateško vrednost. Javni razpis kot enkratni pravni akt, bi tako vseboval obe fazi, s čimer bi operaterjem omogočil višjo stopnjo regulatorne predvidljivosti in dolgoročnega načrtovanja.

Za ostanek frekvenc mega dražbe je po naravi stvari nujno, da se ohranijo vsa določila, pravila in zahteve, ki so veljale na mega dražbi in so nenazadnje napisana tudi v odločbah o dodelitvi radijskih frekvenc (v nadaljevanju: ODRF), medtem ko za nove frekvenčne pasove po drugi strani učinkovito upravljanje s spektrom zahteva, da Agencija, zaradi drugačnih lastnosti in uporabe, postavi nova pravila in omejitve, ki jih bo zapisala tudi v ODRF-je. Na tak način bo Agencija konsistentno sledila svojim načelom, izpolnila konkurenčno funkcijo učinkovitega upravljanja s frekvenčnim spektrom in zagotovila predvidljivo regulatorno okolje. Ni si namreč mogoče zamisliti utemeljenega razloga za povsem nepričakovano, regulatorno unikatno in škodljivo spreminjanje veljavnih pravil za frekvenčne pasove komaj 18 mesecev od zadnje avkcije.

Pripombe

V nadaljevanju podajamo obširnejše utemeljitve in komentarje na osnutek Informativnega memoranduma.

Agencija želi na podlagi Strateških usmeritev Ministrstva št. 381-8/2011-MVZT/28 z dne 30.11.2015 (v nadaljevanju: strateške usmeritve) izvesti javni razpis za dodelitev radijskih frekvenc v pasovih 1800 in 2100 MHz, pri čemer namerava skupaj razpisati tri frekvenčne bloke, in sicer 2 x 10 MHz v pasu 1800 MHz in 2 x 5 MHz v pasu 2100 MHz, ki so na zadnjem javnem razpisu v letu 2014 ostali nepodeljeni.

Agencija v uvodu Informativnega memoranduma navaja namene zakaj, poleg strateških usmeritev pristojnega ministrstva, lahko izvede javni razpis. Ti nameni so:

- spodbujanje učinkovite rabe spektra,
- vključno s primernim plačilom za učinkovito rabo omejene naravne dobrine,
- premostitve digitalnega razkoraka in prispevanje k ciljem Evropske digitalne agende,
- zagotovitev dostopa do sodobnih mobilnih komunikacij čim širšemu krogu prebivalstva,
- zagotavljanja fleksibilnosti pri uporabi spektra,
- ohranjanja in razvoja učinkovite konkurence na trgih storitev mobilnih elektronskih komunikacij in
- spodbujanje tehnološke in storitvene nevtralnosti pri rabi spektra v skladu z okvirji, ki veljajo v EU ter spodbujanja naložb in razvoja

I: Dvig spektralnih kap: zaviranje učinkovite rabe spektra in oviranje učinkovite konkurence na trgu storitev mobilnih elektronskih komunikacij

V točki A.5.1 (Spektralne kape) Informativnega memoranduma je navedeno, da so osnova za določitev spektralnih kap v predvidenem javnem razpisu, spektralne kape, ki so veljale na zadnjem javnem razpisu frekvenc leta 2014 in ki so zapisane tudi v vseh treh veljavnih ODRF-jih. V drugi točki izreka omenjenih ODRF-jev iz leta 2014 je določeno:

»Imetnik te odločbe lahko skladno s 55. členom Zakona o elektronskih komunikacijah (Uradni list RS, 109/2012, 110/2013) prenese pravice do uporabe radijskih frekvenc na podlagi te odločbe ali odda pravice do uporabe radijskih frekvenc na podlagi te odločbe v najem samo v primeru, če druga pravna ali fizična oseba, na katero naj bi se pravice do uporabe radijskih frekvenc prenesle ali jih oddale v najem (dalje: nov imetnik), tudi po prenosu pravic do uporabe ne presega naslednjih spektralnih kap:

- 2 x 30 MHz skupaj v pasovih 800 MHz in 900 MHz,
- 2 x 15 MHz v pasu 900 MHz,
- 2 x 30 MHz v pasu 1800 MHz,
- 2 x 105 MHz skupaj v FDD pasovih 800 MHz, 900 MHz, 2100 MHz in 2600 MHz, vključno z že obstoječimi pravicami do uporabe v spektru 2100 MHz FDD.

Pri tem bodo na novega imetnika prenesene tudi vse obveznosti, ki so bile prvotnemu imetniku za predmetni frekvenčni spekter naložene s to odločbo.

Prav tako imetnik te odločbe ne sme pridobiti radijskih frekvenc na način, da bi presegel spektralne kape iz prvega odstavka te točke.

V primeru tehnoloških sprememb ali spremenjenih konkurenčnih razmer lahko Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije skladno s spremenjenimi okoliščinami dovoli prenos ali pridobitev pravice do uporabe radijskih frekvenc ali oddaje pravice v najem izven okvira spektralnih kap.

Skupna uporaba frekvenc (spectrum pooling) ni dovoljena.«

Agencija je v osnutku Informativnega memoranduma, na podlagi in v skladu s četrto alinejo prve točke strateških usmeritev pristojnega ministrstva spektralne kape spremenila:

- v pasu 1800 MHz iz 2 x 30 MHz na **2 x 40 MHz** in
- skupne spektralne kape iz 2 x 105 MHz v **2 x 115 MHz**.

V zvezi z dvigom spektralnih kap je potrebno izpostaviti, da je Agencija pred vsako odločitvijo o spremembi v skladu z EU prakso dolžna izvesti posodobljeno oceno konkurenčnega okolja na upoštevem trgu. Veljavni Evropski regulatorni okvir za elektronska komunikacijska omrežja in storitve določa tržno utemeljen pristop, kar pomeni, da smejo biti določeni ukrepi izvedeni le, če so nujni za delovanje konkurence. Za oceno potrebe določenih ukrepov morajo nacionalni regulatorji najprej določiti upoštevne trge in na teh trgih izvesti oceno konkurenčne situacije.

Med nalogami, ki jih nacionalnim regulatorjem nalaga Direktiva 2002/21/EC², člen 8(2) določa da *"Nacionalni regulativni organi podpirajo konkurenco pri zagotavljanju elektronskih komunikacijskih omrežij, elektronskih komunikacijskih storitev in pripadajočih naprav ter storitev med drugim tako, da (...) zagotovijo, da v sektorju elektronskih komunikacij ni izkrivljanja ali omejevanja konkurence."*

Agencija je po lastnih navedbah uvedla začetne spektralne kape za oba vodilna operaterja prav zato, da bi se konkurenca na trgu lahko razvijala in da bi preostali manjši konkurenti imeli možnost delovanja na trgu. Če bi Agencija izvedla tržno analizo zdaj, bi ugotovila, da se tržne razmere niso spremenile, zlasti pa ne na način, ki bi zahteval dvig oz. odpravo omejitev. Kot bo pojasnjeno v nadaljevanju, bi imel dvig spektralnih kap negativen učinek resnega izkrivljanja konkurence na trgu.

² Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on a common regulatory framework for electronic communications networks and services

S povišanjem spektralnih kap je Agencija tretjega mobilnega operaterja (tj. Telemach Mobil), ki ima le 9 % frekvenčnega spektra postavila v izrazito neugoden položaj, v katerem se bo primoran za frekvence boriti ne zaradi optimiziranja omrežja ali zagotavljanja boljše uporabniške izkušnje, temveč že samo zaradi golega obstoja na mobilnem trgu, kar po naravi stvari predstavlja povsem drugačen motivacijski in strateški element v izkazovanju povpraševanja in finančnega tveganja pri oblikovanju ponudbe. Razporeditev frekvenc med operaterji je javni podatek registra, ki ga vodi Agencija, prav tako pa je splošno znano, katere frekvence bi, glede na razpoložljive javne podatke, posameznim operaterjem koristile.

Radijski spekter je nujno sredstvo za mobilne elektronske komunikacije. Spekter, ki je na voljo za elektronske komunikacijske storitve je omejen vir z omejenim številom nosilcev odločb v posameznem frekvenčnem pasu. Omejitev količine spektra, ki je na voljo in števila akterjev, ki imajo do spektra dostop, ustvarja tržno moč na upoštevanih trgih.

V Sklepu št. 243/2012/EU EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 14. marca 2012 o vzpostavitvi večletnega programa politike radijskega spektra³ je navedeno, da države članice in Komisija sodelujejo pri podpiranju in doseganju naslednjih ciljev politike: *“ohranjati in razvijati učinkovito konkurenco, zlasti na področju elektronskih komunikacijskih storitev, s prizadevanjem preko predhodnih (ex ante) ali naknadnih (ex post) ukrepov, da se prepreči, da bi nekatera podjetja prekomerno kopičila pravice do uporabe radijskih frekvenc ter tako znatno škodovala konkurenci;”*

Nadalje, v dokumentu za razpravo, ki je naslavljal dražbe v Združenem kraljestvu: *“Taki konkurenčni ukrepi se lahko opredelijo kot ukrepi, ki zmanjšujejo tveganje nedelovanja trga, do katerega pride v primeru, če manjši tržni igralci ali novi vstopniki ne uspejo pridobiti spektra, ki je potreben za učinkovito konkuriranje zaradi nefunkcionalnega tržnega mehanizma avkcije, ki povzroči oslabitev konkurence na spodnjem trgu v škodo potrošnikov.”*⁴

S povečanjem spektralnih kap Telemach Mobilovim konkurentom, še zlasti za dominantna tržna igralca tako v smislu tržnega deleža kot dodeljenega spektra, bo Agencija ustvarila pogoje za prav tako, asimetrično razdelitev spektra po končanem razpisu, s čimer bi Agencija popolnoma opustila svojo dolžnost presojeti možno izkrivljanje konkurence kot posledico regulatornega urejanja (oz. ne-urejanja).

Posledica tako očitne podpore dominantnim operaterjem je za trg še tolikanj slabša, saj je Telemach Mobil ključni nepredvidljivi, progresivni akter na trgu, ki kljub svojemu omejenemu tržnemu deležu deluje kot konkurenčna ovira za vzpostavitev duopola med vodilnima operaterjema. Izhod Telemach

³

Decision No 243/2012/EU of the European Parliament and of the Council of 14 March 2012 establishing a multiannual radio spectrum policy programme.

⁴

DISCUSSION PAPER NO: 74 'The innovative use of spectrum floors in the UK 4G auction to promote mobile competition', November 2013.

Mobila iz trga bi tako vodil k izjemni oslavitvi konkurence oz. konkuriranja, kar bi vplivalo tudi na globalni trg oz. trg med državami članicami.

Poleg navedenega je očitno, da imata vodilna konkurenta **strateško priložnost oblikovati izredno visoke ponudbe za frekvenčni spekter, s katerimi bi Telemach Mobil izrinila s trga**. Zvišanje spektralne kape tako povzroči izjemno realistično tveganje prikritega sodelovanja med vodilnimi operaterji, da bi tako oba skupaj pridobila ves spekter, ki je še ostal, četudi ga tehnično ne potrebujeta, s čimer pa bi Telemach Mobilu preprečila konkuriranje, ki vodilnima operaterjem zbija marže in koristi končnim uporabnikom.

Opozorjamo, da imata vodilna operaterja trikrat več frekvenc od Telemach Mobila na frekvenčnih pasovih 1800 in 2100 MHz. V kolikor razpisanih frekvenčnih blokov Telemach Mobil ne uspe pridobiti bo že kratkoročni obstoj družbe Telemach Mobil kot konkurenta na trgu mobilnih komunikacij pravzaprav zaključen. Dejstvo, da so opisane konkurenčne okoliščine splošno znane, še zlasti pa so znane konkurentom, potencialni proces draženja oz. oblikovanja ponudb izkrivi do take mere, da je namen učinkovitega upravljanja z omejenim naravnim virom popolnoma zanemarjen.

Strateške usmeritve določene v 4. alineji drugega odstavka 1. člena Strateških usmeritev: *"Podelitev razpoložljivih radijskih frekvenc naj bo izvedena na način, da bo prišlo do njihovega draženja med zainteresiranimi operaterji mobilnih komunikacij. V postopkih podelitve radijskih frekvenc naj agencija zasleduje doseganje primerne, zakonsko dovoljenega enkratnega nadomestila, ki je sorazmeren možni uporabi razpisane omejene naravne dobrine."* kot jih je v Informativnem memorandumu razumela Agencija po našem mnenju presegajo okvir, znotraj katerega lahko politična umeritev določa strokovno presojo Agencije, saj Agencija navedene usmeritve uporabi kot utemeljitev za ravnanja, ki jih Agencija ne sme izvesti oz. za katere Zakon o elektronskih komunikacijah (v nadaljevanju: ZEKom-1) predvideva specifične pogoje, pod katerimi se tak postopek lahko izvede.

Agencija lahko zavrne del navodil, ki jih nalagajo strateške usmeritve na podlagi zakonskih omejitev, vendar iz Informativnega memoranduma jasno izhaja, da je Agencija zavrnila del, v katerem Ministrstvo Agenciji nalaga izvedbo avkcije, ki je pod določenimi pogoji že testiran in transparenten način dodelitve radijskih frekvenc, tako navodilo pa je tudi zakonito, po drugi strani pa je za ceno izgube tretjega operaterja (in na račun morebitnih novih vstopnikov) strateške usmeritve razumela na način, ki je usmerjen izključno v najlažji način za zagotovitev maksimizacije zneska za plačilo rabe omejene naravne dobrine – s povečanjem števila možnih ponudnikov.

Maksimizacija prihodka za državni proračun NI zakonski cilj regulacije, niti zakonski cilj alokacije frekvenčnega spektra, ki je v skladu z 24. členom ZEKom-1 skrb za učinkovito in nemoteno uporabo radiofrekvenčnega spektra, ki je nadalje konkretizirana še z načeli tehnološke in storitvene nevtralnosti v 28., 29. in 31. členu ZEKom-1. Preprosto povedano: nek prihodek državnega proračuna je povsem postranski rezultat alokacije frekvenc, ki je (oz. mora nujno biti) v celoti v funkciji strokovnih odločitev, povezanih z doseganjem učinkovite alokacije spektra in ne obratno: torej, da proračunske potrebe določajo strokovne ukrepe regulative in upravljanja s frekvenčnim spektrom. To

je v nasprotju z vso razpoložljivo literaturo, dobrimi praksami, načeli in EU regulativo, ki predstavljajo vire, v skladu s katerimi je Agencija dolžna delovati. Primarni namen razpisa in učinkovitega upravljanja s frekvenčnim spektrom je spodbujanje in ne zaviranje konkurence.

Nesporno je, da razpis v posledici katerega se frekvence dodeli izključno na podlagi najvišjega ponujenega zneska, brez presoje konkurenčnih učinkov, ne zagotovi ekonomske učinkovitosti, ker je zasebna valuacija spektra različna od vrednosti za trgu prav zaradi strukture le-tega, zato mora učinkovita regulativa prepoznati in upoštevati konkurenčno situacijo na maloprodajnem trgu mobilnih komunikacij. Opisan pomislek proti metodam dodelitve frekvenc, kjer bi bila ekonomska moč edini kriterij, je znan in strokovno utemeljen že več kot 50 let⁵. Del pripravljenosti za plačilo visokih zneskov, ki niso utemeljeni na neposredni ekonomski koristi tehničnega doprinosa k omrežju vodilnih operaterjev, je potrebno iskati v sicer povsem racionalnem, vendar proti konkurenčnem interesu prevladujočih operaterjev bodisi preprečiti nastop novega vstopnika, bodisi omejiti šibkejšega konkurenta do te mere, da odide s trga. Posledica takega ravnanja je zmanjšana učinkovitost trga zaradi običajnih razlogov tržne moči, prav tako pa negativno vpliva na dinamično evolucijo storitev, če je grožnja s konkurenco potrebna za izgradnjo in lansiranje novih tehnologij in novih storitev. Zelo jasan in empirično preverljiv primer vpliva konkurence na konkretni trg v Sloveniji, ki izkazuje zgoraj opisane logične oz. ekonomske zakonitosti, je bil prav vpliv vstopa Telemach Mobila na trg, zlasti uvedba paketov z vključenimi količinami s telefoni po izjemno nizkih cenah, ki je spodbudila resen tržni boj, znižala cene na celotnem trgu in povzročila merljive koristi za potrošnike.

Z dvigom spektralnih kap je s strani državnega organa, katerega naloga je spodbujati konkurenco, tj. zaradi ravnanj Agencije, ki nimajo strokovne podlage, konkurenca na trgu mobilnih komunikacij resno ogrožena. Izpostavljamo, da je spektralne kape mogoče spreminjati na podlagi taksativno določenih razlogov, ki jih ZEKom-1 določa v 57. členu, ODRF (kot dokončni posamični akt) pa jih v pojasnilih k 2. točki izreka⁶, v okviru pravnih poslov oddaje v najem ali prodaje označi kot materijo, ki je predmet odločbe. **Spreminjanje spektralnih kap je tako mogoče le po postopku, ki je predviden za spremembo odločbe** o dodelitvi radijskih frekvenc. ODRF se lahko skladno z določbo 2. odstavka 57. člena ZEKom-1 po uradni dolžnosti spremeni izključno v naslednjih primerih: če 1. se spremeni razporeditev radiofrekvenčnih pasov oziroma uporaba radijskih frekvenc, 2. se pojavijo javne potrebe, ki jih ni mogoče zadovoljiti drugače, 3. je to potrebno zaradi učinkovite uporabe radiofrekvenčnega spektra v javno korist, 4. se ni mogoče drugače izogniti škodljivemu motenju ali ni doseženo radiofrekvenčno zaščitno razmerje, 5. to zahtevajo mednarodnopravni akti, uveljavljeni v Republiki Sloveniji, ki se nanašajo na radijske frekvence, 6. se spremeni ime imetnika odločbe o dodelitvi radijskih frekvenc ali ime programa, 7. je to potrebno zaradi povezovanja imetnikov odločb o dodelitvi radijskih frekvenc v širšo regionalno ali nacionalno programsko radijsko ali televizijsko mrežo, ki je vpisana pri pristojnem organu v skladu z zakonom, ki ureja medije, 8. je to potrebno zaradi izvajanja predpisov EU s področja elektronskih komunikacij. **Po našem mnenju noben izmed razlogov za spremembo ni nastopil, niti niso predstavljeni prepričljivi argumenti (analize, ipd.), ki bi**

⁵ "the problem of monopoly is clearly one to be taken seriously." p. 16, v Coase, R. (1959) "The Federal Communications Commission," Journal of Law and Economics, 2:1, 1-40.

⁶ Tako npr. Odločba o dodelitvi radijskih frekvenc št. 38144-2/2014/4 z dne 26.05.2014, str. 20.

upravičevali oz. opisovali nastop kateregakoli izmed naštetih razlogov s strani Agencije. V primeru, da bi Agencija nadaljevala s postopkom izvedbe javnega razpisa na podlagi zgoraj omenjenih nezakonitih pravnih podlag, bomo z namenom zaščite lastnih interesov primorani zoper akte Agencije uporabiti vsa pravna sredstva, vključno z ukrepi za zadržanje izvajanja dejanj, ki bi iz nezakonitih in konkurenčno škodljivih dejanj izhajali.

Agencija se mora zavedati, da je trenutna situacija frekvenčnega spektra po operaterjih izredno asimetrična, saj imata samo dva operaterja 80 % frekvenčnega spektra. Agencija je že pri postavljanju pogojev za javni razpis v letu 2014 (mega dražbe) upoštevala dejstvo, da ima Slovenija z izjemo Malte najbolj asimetrično strukturo tržnih deležev mobilnih operaterjev, saj imata dva vodilna operaterja skupaj več kot 80 % tržni delež. Ob zavedanju slednjega je Agencija v prizadevanju za ustvarjanje konkurenčnih razmer na trgu v javnem razpisu v letu 2014 uporabila vzvode omejitev števila pravic uporabe radijskih frekvenc v smislu postavitve spektralnih kap in rezervacije določenega obsega frekvenc za operaterje, ki izpolnjujejo postavljene pogoje (bodisi na novo vstopajo na trg mobilne telefonije na območju RS bodisi ne presegajo 15 % tržnega deleža aktivnih končnih uporabnikov javnih mobilnih storitev). Ob dejstvu, da se situacija na trgu mobilne telefonije v smislu spremembe ugotovljenih tržnih deležev do tega trenutka občutneje ni spremenila, Agencija nima osnove, na temelju katere bi lahko korenito posegla v obstoječe spektralne kape in nima resnih argumentov niti ni predstavila kakršnih koli stališč (z izjemo nerazumljenih usmeritev ministrstva), ki bi opravičili opustitev rezervacije določenega spektra radijskih frekvenc za operaterje, ki bodisi na novo vstopajo na trg mobilnih storitev na območju Republike Slovenije bodisi predstavljajo obstoječe operaterje, katerih tržnih delež ne presega 15 % aktivnih končnih uporabnikov javnih mobilnih storitev. Ob vztrajanju pri nameravanih razpisnih pogojih Agencija ne ohranja konkurenčne slike na trgu mobilnih storitev, temveč zgolj navidezno postavlja omejitve, ki v praksi nimajo nobenih učinkov, saj še naprej dopuščajo, da se v tekmo za nedodeljen spekter radijskih frekvenc povsem neovirano spuščajo mobilni operaterji, ki že v tem trenutku razpolagajo z največjo količino radijskih frekvenc in največjim deležem aktivnih uporabnikov mobilnih storitev. Z vztrajanjem pri nameravanih razpisnih pogojih Agencija ne samo opušča skrb za ohranjanjem že tako krhkega konkurenčnega ravnotežja na trgu mobilne telefonije, temveč dodatno zastruje pogoje za nadaljnji razvoj učinkovite konkurence in ga dejansko celo preprečuje.

II. Oviranje premostitve digitalnega razkoraka in preprečevanje doseganja ciljev Evropske digitalne agende s preprečevanjem dostopa do sodobnih mobilnih komunikacij čim širšemu krogu prebivalstva

Telemach Mobil s trenutno količino frekvenčnega spektra in z možnostjo, da na prihodnjem javnem razpisu, zaradi dviga spektralnih kap, ne pridobi dodatnega spektra, tehnično ne bo mogel zagotavljati in prispevati k ciljem Evropske digitalne agende – 30 Mbps. Nasprotno pa lahko vodilna operaterja, ki imata vsak po 2 x 105 MHz FDD spektra, z obstoječim spektrom že sedaj omogočata visoke hitrosti in izpolnjujeta cilje EDA 2020. Npr. za primerjavo lahko **oba operaterja za prihodnjo tehnologijo LTE Advanced, že z sedanjim obstoječim spektrom, zagotovita vsaj 500 Mbps teoretične downlink hitrosti. Telemach Mobil lahko z obstoječim spektrom zagotovi le 150 Mbps.**

V kolikor bi Agencija pri nameravanem javnem razpisu za radijske frekvence v pasovih 1800 MHz in 2100 MHz vztrajala pri dvigu skupne spektralne kape, bi z lastnimi ravnanji Telemach Mobilu aktivno preprečevala uresničitev ciljev EDA 2020, kar pa je nezakonito in v direktnem nasprotju s funkcijo regulatornega organa elektronskim komunikacij.

Posledično, zaradi premalo frekvenčnega spektra, ne bo mogoče zagotavljati **dostopa do sodobnih mobilnih komunikacij čim širšemu krogu prebivalstva**. Telemach Mobil pospešeno gradi najsodobnejšo mobilno omrežje v Republiki Sloveniji in pridobiva nove mobilne uporabnike. Za zagotavljanje sodobnih mobilnih komunikacij že sedaj potrebujemo več frekvenčnega spektra in od Agencije pričakujemo, da kot dober gospodar učinkovito upravlja in razporeja omejeno naravno dobrino, ter pravično omogoči vsem mobilnim operaterjem, da lahko na maloprodajnem trgu ponujajo sodobne mobilne komunikacije.

Navedeno bi Agencija morala upoštevati pri oblikovanju pogojev za prihodnji javni razpis in postaviti razumne spektralne kape, ter poleg spektralnih kap določiti rezervacijo spektra z namenom varstva konkurence na veleprodajnem trgu in posledično na maloprodajnih trgih, tako kot je to naredila pri javnem razpisu leta 2014. Posebej bi izpostavili odgovor Agencije na informativni memorandum v letu 2014 – Poročilo o rezultatih razprave o osnutku informativnega memoranduma z dne 09.12.2013 (str. 12): *»Diagram s primerjavo slovenskega trga in evropskega povprečja kaže, da se stanje na slovenskem trgu mobilne telefonije precej razlikuje od evropskega povprečja, in izpostavlja, da so deleži najmanjših operaterjev in ponudnikov storitev skupaj manjši od deleža drugega največjega mobilnega operaterja in so v primerjavi z EU v precej slabšem položaju«*. V istem dokumentu nadalje: *»APEK bo v okviru svoje zakonske pristojnosti spektralne kape prilagajal v prihodnosti v primeru, če se bosta tehnologija in/ali konkurenčne razmere spremenile do te mere, da trenutne omejitve ne bodo ustrezale takratnemu stanju in zahtevam.«*

Sklepno

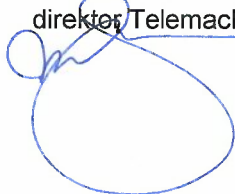
Agencija je na zadnji mega dražbi za frekvenčne pasove 800 MHz, 900 MHz, 1800 MHz, 2100 MHz in 2600 MHz sama izračunala in določila skupno spektralno kapo 2 x 105 MHz za obdobje 15 let. Sedaj, le leto in pol od zadnje javne dražbe se spektralne kape, za isti spekter, ki se je dražil na zadnji mega dražbi, spreminjajo in to kljub temu da se razmere na trgu niso spremenile, niti se ni spremenila tehnologija. Edina zelo pomembna oz. ključna sprememba na mobilnem trgu je količina frekvenčnega spektra po operaterjih, kjer ima tretji, za konkurenco najpomembnejši operater še manj spektra, kot ga je imel ob dražbi. Ravno to dejstvo bi morala Agencija upoštevati pri napovedanem in vseh prihodnjih javnih razpisih, ter spektralne kape oblikovati na način, da se vzpostavi zdrava konkurenca in omeji vrzel med operaterji, ki imajo malo, ter tistimi, ki imajo, zaradi finančne moči, historičnih razlogov in družbenega vpliva (pre)več frekvenc.

Glede na zgornje navedeno Telemach Mobil predlaga, da Agencija vnovič skrbno pretehta argumente, na katere opira stališča izražena v Informativnem memorandumu, ter na novo oblikuje omejitve števila pravic uporabe radijskih frekvenc, tako da:

- 1. Ohrani spektralne kape, ki so bile predmet javnega razpisa iz leta 2014 (mega dražbe):**
  - a. 2 x 30 MHz skupaj v pasovih 800 MHz in 900 MHz;**
  - b. 2 x 15 MHz v pasu 900 MHz;**
  - c. 2 x 30 MHz v pasu 1800 MHz;**
  - d. 2 x 105 MHz skupaj v FDD pasovih 800 MHz, 900 MHz, 2100 MHz in 2600 MHz, vključno z že obstoječimi pravicami do uporabe v spektru 2100 MHz FDD;**

S spoštovanjem,

Marko Šter,
direktor Telemach Mobil d.o.o.

telemach
Telemach Mobil d.o.o. 3

